

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΛῆ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ· ΚΑΙ Δ'ΕΥΘΥΝΣΕΙ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΗΤ ΟΠΟΥΛΟΥ
καθηγητοῦ τῆς Γεωλογίας
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ Πολυτεχνεῖῳ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ·

Ν·Κ Κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ Δρ. Φ. Ε.
ΑΛΕΞΑΝ. Δ. ΒΑΛΒΗ Δρ. Φ. Ε.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Ἐν Ἀθήναις ἑτησίᾳ Δρ. 7.—
Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις ἑτ. • 7.50
Ἐξάμηνος • 4.—
Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. χρ 8.—

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ»

Ὀδὸς Φειδίου ἀριθ. 13
κατωτέρω τοῦ Ἐλεγκτικῆς Συνεδρίου.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

15 — ΛΕΠΤΑ — 15

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Ἐρνέστου Haeckel, Ἱστορία τῆς Φυσικῆς δημιουργίας ἢ περὶ τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως κατὰ μετάφρασιν Σταματίου Δ. Βάλβη, Ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐγκυκλοπαιδεία τῆς Δασολογίας ὑπὸ Ν. Χλωροῦ. Ἀγρευτικά τεχνάσματα διαφόρων ζώων ὑπὸ Κ. Μητσοπούλου, τακτικῆς καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Περὶ τῆς ηλικίας τῶν ἀστέρων κατὰ τὸν Jansen ὑπὸ Ν. Κ. Γερμανοῦ. Ἀνακάλυψις σπουδαιοτάτη.

δὲ διὰ πρᾶκτῆρέσεων ἐμπειρικῶν οἱ φιλόσοφοι οὗτοι κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ ὄργανικὰ εἶδη δύνανται κέλιστα νὰ κατὰγονται ἐκ κοινῆς προγονικῆς μορφῆς. Θὰ μνημονεύσωμεν δὲ πρὸ πάντων τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ γεωλόγου Λεοπόλδου Βούχου (Leopold Buch). Σπουδαῖται παρατηρήσεις περὶ τῆς γεωγραφικῆς τῶν φυτῶν διανομῆς ἡγάγον τὸν ἐπιφανέστατον γεωλόγον ἐν τῇ περιφῆμῳ αὐτοῦ **Φυσικῇ περιγραφῇ τῶν Ἰκαναρίων νήσων** εἰς τὴν ἐκφρασιν τῶν ἀκολουθῶν ἀξιοσημειώτων προτάσεων :

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΗΑΕΚΚΕΛ,
Καθηγητοῦ τῆς Ζωολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ἰένης,
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ
ἢ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ
κατὰ μετάφρασιν
ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ Δ. ΒΑΛΒΗ,
Ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.
(Συνέχεια. Βλ. τὸ προηγούμενον φύλλον.)

«Ἐπὶ τῶν ἡπείρων τὰ ἄτομα τῶν ὄργανικῶν συνθροισμάτων διαχέονται, διασκορπίζονται ἐπὶ μακρόν, καὶ ἕνεκα τῆς διαφορᾶς τοῦ τῆς διατριβῆς τόπου, τῆς τροφῆς, τοῦ ἐδάφους σχηματίζουσι ποικιλίας, αἰτινες, μεμακρυσμένοι οὔσαι τῶν ἄλλων, δὲν δύνανται νὰ ὑποστῶσι συνδυασμὸν καὶ νὰ ἐπαναχθῶσιν οὕτως εἰς τὸν τύπον τὸν ἀρχικόν· διὰ τοῦτον δὲ τὸν λόγον καθίστανται ἐν τέλει εἶδη σταθερά, ἰδιαιτέρη. Ἐπειτα δὲ τὰ εἶδη τὰ ὁμοχρόνως τροποποιηθέντα ἀνευρίσκονται ἐφαπτόμενα τῆς πρώτης ποικιλίας, τετροποποιημένης καὶ αὐτῆς· ἀλλ' ἤδη κατέστησαν ἐπιεικῶς διάφορα, καὶ δὲν δύνανται πλέον μετ' ἀλλήλων νὰ συγκραθῶσιν. Ἄλλ' ὅμως ἐν ταῖς νήσοις πάντῃ ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Ἐκεῖ, περιορισμένα συνήθως ἐν κοιλάσι στεναῖς ἢ ἐν περικεκλεισμέναις ζώναις, τὰ ἄτομα δύνανται νὰ συνενῶνται πάλιν μετ' ἀλλήλων καὶ νὰ καταστρέψωσιν οὕτω πᾶσαν ποικιλίαν φερομένην πρὸς ἐμπέδωσιν. Οὕτω δὲ ἀναμφιβόλως ἰδιώματα ἢ ἐλαττώματα λεκτικῆς, ἰδιαζόντα τὸ πρῶτον εἰς τὸν ἀρχηγὸν οἰκογενείας, συνεπεκτείνονται μετὰ τῆς οἰκογενείας ταύτης, καὶ καθίστανται κοινὰ εἰς ὀλόκληρον περιφέρειαν. Ἄν ἡ περιφέρεια αὕτη εἴη κεχωρισμένη καὶ μεμονω-

Μετὰ τὸν Κάντιον καὶ τοὺς Γερμανοὺς φιλοσόφους τῆς φύσεως, ὧν τὰς ἐξελικτικὰς θεωρίας ἐξητάσαμεν ἐν ταῖς προηγούμενοις μαθήμασι, προσήκον ὑπολαμβάνομεν νὰ ἐνασχοληθῶμεν μικρὸν τι περὶ ἄλλων τινῶν φυσιοδιφῶν καὶ φιλοσόφων, Γερμανῶν καὶ αὐτῶν, οἵτινες ἐν αὐτῷ τῷ ἡμετέρῳ αἰῶνι ἐπανεστήσαν μετὰ μείζανος ἢ ἐλάσσονος δυνάμεως κατὰ τῶν τελεολογικῶν κοσμογονιῶν, καὶ ὑπερήσπισαν τὴν θεμελιώδη τοῦ μηχανισμοῦ ἰδέαν, βᾶσιν οὔσαν τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς.

Τοῦτο μὲν διὰ γενικῶν φιλοσοφικῶν θεωριῶν, τοῦτο

μένη, ἐὰν διηνεκεῖς σχέσεις μετὰ τῶν ὁμόρων περιφερειῶν μὴ ἐπανάγωσιν ἀδιαλείπτως τὴν γλῶσσαν εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς καθαρότητα, νέα διάλεκτος θὰ γεννηθῆ ἐκ τῆς γλωσσολογικῆς ταύτης ἐκκλίσεως. Ἄν δὲ κωλύματα φυσικά, δάση, ὁ σχηματισμὸς τοῦ τόπου, ἢ κυβέρνησις αὐτή, συνδέωσι στενωτέρον ἔτι μετ' ἀλλήλων τοὺς κατοίκους τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος περιφερείας, οἱ κάτοικοι οὗτοι θέλουσιν ἀποχωρισθῆ καθαρώτερον ἔτι τῶν ὁμόρων αὐτοῖς· ἢ διάλεκτος αὐτῶν θὰ καταστῆ ἔμπεδος· γενήσεται γλῶσσα παντελῶς διάφορος.» (**Ἐπιθεώρησις τῶν φυτῶν τῶν Καναριῶν νήσων** σελ. 133.)

Ὡς βλέπετε, ὁ Βούχος φέρεται ἐνταῦθα εἰς τὴν θεμελιώδη ἔννοιαν τῆς γενεαλογικῆς θεωρίας διὰ τῶν φαινομένων τῆς γεωγραφίας τῶν φυτῶν· καὶ ἡ γεωγραφία αὕτη εἶνε τῷ ὄντι βιολογικὴ χώρα, ἀφθονα παρέχουσα τὰ τεκμήρια ὑπὲρ τῆς θεωρίας ἐκείνης. Τοῦτο δὲ σαφῶς ὁ Δαρβίνο· ἀπέδειξε ἐν δύο κεφαλαίοις τοῦ περὶ γενέσεως τῶν εἰδῶν συγγράμματός αὐτοῦ, ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ καὶ τῷ δωδεκάτῳ. Ἡ παρατήρησις δ' ὅμως τοῦ Βούχου εἶνε καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρουσα, ὅτι ἄγει ἡμᾶς εἰς τὴν ἐξόχως διδασκτικὴν σύγκρισιν τῶν διαλέκτων καὶ τῶν ὀργανικῶν εἰδῶν, καὶ ἡ παραβολὴ αὕτη εἶνε ὠφέλιμος εἰς τε τὴν συγκριτικὴν γλωσσολογίαν καὶ εἰς τὴν βοτανικὴν καὶ ζωολογίαν τὴν συγκριτικὴν. Τῷ ὄντι, ὡς αἱ διαφοροὶ διάλεκτοι καὶ τὰ ἰδιώματα, οἱ διαφοροὶ κλώνες ἢ κλάδοι τῶν θεμελιωδῶν γερμανικῶν, σλαβικῶν, ἑλληνολατινικῶν καὶ ἰνδοῦρανικῶν γλωσσῶν προέρχονται ἐκ μιᾶς μόνης κοινῆς ἰνδοευρωπαϊκῆς γλώσσης, ὡς αἱ διαφοραὶ αὐτῶν καὶ οἱ κοινοὶ αὐτοῖς γενικοὶ χαρακτῆρες ἐξηγοῦνται οἱ μὲν διὰ τῆς προσοικειώσεως, οἱ δ' ἕτεροι διὰ τῆς κληρονομικότητος, οὕτω καὶ τὰ εἶδη, τὰ γένη, αἱ οἰκογένειαι, αἱ τάξεις καὶ αἱ κλάσεις τῶν ἐνσπονδύλων κατὰγονται ἐξ ἐνὸς μόνου κοινοῦ ἐνσπονδύλου τύπου· καὶ ἐνταῦθα δ' ὁμοίως ἢ μὲν προσοικειώσεις εἶνε τῶν διαφορῶν ἢ αἰτίαι, ἢ δὲ κληρονομικότης τῶν κοινῶν θεμελιωδῶν χαρακτῆρων τὸ αἷτιον. Ὁ πολλοῦ δὲ διαφέροντος ἀξίος παραλληλισμὸς τῆς διαφοροῦ ἀνελιξέως τῶν γλωσσολογικῶν μορφῶν καὶ τῶν μορφῶν τῶν ἐνοργάνων ἀνεπτύχθη σαφέστατα ὑπὸ τοῦ εὐφυοῦς Ἀγγούστου Schleicher (Σχλειχέρου), διδασκάλου ἐκ τῶν πρώτων τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας, οὗ ὁ πρόωρος θάνατος ὑπῆρξεν ἀνεπανόρθωτος ἀπώλεια οὐ μόνον εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Ἰένης ἀλλὰ καὶ εἰς ὀλόκληρον τὴν μοναχιστικὴν ἐπιστήμην (15).

Ἐκ τῶν ἄλλων ἐξόχων Γερμανῶν φυσιοδιφῶν τῶν

συνηγορησάντων μᾶλλον ἤῃττον καθαρῶς ὑπὲρ τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς καὶ καταληξάντων εἰς τὴν θεωρίαν ταύτην δι' ὁδῶν διαφόρων ὀφειλομεν κατὰ πρῶτον νὰ μνημονεύσωμεν τοῦ Καρόλου Ἐρνέστου Βαίριου (Carl Ernst Bär), τοῦ μεγάλου ἀνκμορφωτοῦ τῆς ἱστορίας τῆς τῶν ζῴων ἐξελιξέως. Ἐν μαθήματι γενομένῳ κατὰ τὸ 1834. ἔτος καὶ ἐπιγραφομένῳ «Περὶ τοῦ γενικωτάτου τῆς φύσεως νόμου ἐν πάσῃ ἐξελιξεί» ὁ Βαίριος ἐκτίθησι περιφρῶς ὅτι εἶνε ὄλω, παιδικὴν τὸ θεωρεῖν τὰ ὀργανικὰ εἶδη ὡς τύπους ἐμπέδους καὶ ἀμεταβλήτους· ὅτι τὸ ὑνκντίον τὰ εἶδη ταῦτα οὐδὲν ἄλλο δύνανται νὰ ὦσιν ἢ σειραὶ γενεαλογικαὶ προερχόμεναι διὰ μεταμορφώσεως ἐκ στελέχους κοινοῦ. Ὁ Βαίριος ἐστήριξεν ἔτι τὴν γνώμην ταύτην (1859), ἐπικλούμενος τοὺς νόμους τῆς γεωγραφικῆς τῶν ὀργανισμῶν διανομῆς.

Ὁ J. M. Schleiden (Σχλειδηνός), ὅστις πρὸ πενήτηκοντα ἐτῶν, ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ τόπῳ, ἐν Ἰένη, ἐνεκαίνισε νέαν περίοδον τῆς βοτανικῆς διὰ τῆς ἐκυτοῦ μεθόδου τῆς ἀληθῆς ἐπιστημονικῆς καὶ κατὰ γράμμα συμφώνου πρὸς τὴν φιλοσοφίαν τὴν ἐμπερικὴν, ἐθεώρησεν ἀπὸ νέας ἀπόψεως ἐν ταῖς ἐκυτοῦ *Ἀρχαῖς τῆς ἐπιστημονικῆς βοτανικῆς* (16), συγγράμματι ῥημοτομικῷ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, τὴν φιλοσοφικὴν ἔνοιαν τῆς τοῦ ὀργανικοῦ εἶδους ἰδέας, καὶ κατέδειξε ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη ἐγενήθη ὑποκειμενικῶς ἐκ τοῦ γενικοῦ τῆς εἰδοποιίας νόμου. Τὰ διαφορὰ τῶν φυτῶν εἶδη οὐδὲν ἄλλο εἶνε κατ' αὐτὸν ἢ προϊόντα εἰδοποιηθέντα τῶν φυτικῶν σχηματιστικῶν ἐπιδράσεων, ἀποτέλεσμα τοῦ ποικίλου συνδυασμοῦ τῶν θεμελιωδῶν δυνάμεων τῆς ὕλης τῆς ὀργανικῆς.

Ὁ διακεκριμένος Βιενναῖος βοτανικὸς Φραγκίσκος Unger (Ὀγγερος) κατέληξε διὰ τῶν σπουδῶν καὶ εὐρειῶν αὐτοῦ ἐρευνῶν περὶ τῶν βοτανικῶν εἰδῶν τῶν ἐκλειπτότων εἰς ἱστορίαν τῆς παλαιοντολογικῆς ἐξελιξέως τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, ἐν ἣ εὐρίσκειται σαφῶς ἐκπεφρασμένη ἢ θεμελιώδης ἔννοια τῆς γενεαλογικῆς θεωρίας. Ἐν τῷ ἐκυτοῦ **Δοκιμῷ ἱστορίας τοῦ φυτικοῦ κόσμου** (1852) ἰσχυρίζεται ὅτι πάντα τὰ φυτικὰ εἶδη κητήχθησαν ἐξ εὐαριθμῶν προγονικῶν μορφῶν καὶ ἴσως ἐξ ἐνὸς μόνου φυτοῦ ἀρχικοῦ, ἐκ φυτικοῦ κυττάρου ἀπλουστάτου. Καὶ ἀδείκνυσι δὲ ὅτι αὕτη ἡ ἰδέα γενεαλογικοῦ συνδέσμου πασῶν τῶν φυτικῶν μορφῶν μετ' ἀλλήλων δὲν εἶνε μόνον φυσιολογικὴ ἀλλὰ καὶ πειραματικῶς ἔτι ἐμπεπεδωμένη (17).

Ὁ Vic'or Carus ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ λαμπροῦ αὐ-

(15) August Schleicher, Die Darwin'sche Theorie und die Sprachwissenschaft. Weimar 1863. II. Aufl. 1873. Ueber die Bedeutung der Sprache für die Naturgeschichte des Menschen. Weimar 1865

16) J. M. Schleiden, Grundzüge der wissenschaftlichen Botanik (die Botanik als inductive Wissenschaft). 2 Bände Leipzig 1849. Die Pflanze und ihr Leben. VI. Aufl. Leipzig 1864.

(17) Franz Unger, Versuch einer Geschichte der Pflanzenwelt. Wien 1852.

τοῦ **Συστήματος τῆς ζωϊκῆς μορφολογίας** (18), δημοσιευθέντος ἐν Λειψία τὸ 1858. ἔτος, ἐν ᾧ ζητεῖ νὰ παράσῃ βάλιν φιλοσοφικὴν εἰς τοὺς γενικοὺς νόμους τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ σώματος τῶν ζῴων, ἐπικαλούμενος τὴν συγκριτικὴν ἀνατομικὴν καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐξελίξεως, ὁ Victor, λέγομεν, Carus διατυποῖ ἐν τῇ εἰρημένῃ εἰσαγωγῇ τὴν ἀκόλουθον πρότασιν: «Οἱ ὀργανισμοὶ οἱ ἐντεθαμμένοι ἐν τοῖς βαθυτάτοις γεωλογικοῖς στρώμασι ὀφείλουσι νὰ θεωρῶνται ὡς οἱ πρόγονοι τῶν ὄντων τῶν ἀποτελούντων τὸ σύνολον τῶν ἐν τῷ παρόντι ζώντων βασιλείων, ὄντων τροποποιηθέντων ὑπὸ μακρᾶς ἐργασίας γεννήσεως καὶ προϊούσης προσοικειώσεως εἰς τοὺς ὄρους τοῦ κύκλω περιβάλλοντος.»

Τὸ αὐτὸ δ' ἔτος, τὸ 1853, ὁ ἐκ Βόννης ἀνθρωπολόγος Schaafhausen ἐν ὑπομνήματι «περὶ τοῦ ἐμπέδου καὶ τοῦ μεταβλητοῦ τῶν εἰδῶν» ἀπεφάνθη ἀναπεπταμένος ὑπὲρ τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς. Τὰ ζῶντα εἶδη, τὰ τε ζωϊκὰ καὶ τὰ φυτικά, εἶνε κατ' αὐτὸν οἱ ἀπόγονοι οἱ τροποποιηθέντες διὰ βηθμιαίας μεταμορφώσεως ἐκ τῶν ἐκλελοπότων εἰδῶν, ἐξ ὧν κατάγονται. Ἡ ἔκκλισις, ἡ διαφορὰ, ὁ ἀποχωρισμὸς τῶν συγγενῶν εἰδῶν ὀφείλονται εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν διαμέσων μορφῶν, αἵτινες συνέδουν αὐτὰ μετ' ἀλλήλων Ὁ Schaafhausen ἐκνήρυχθη ὡσαύτως καθαρῶς ἀπὸ τοῦ 1857. ἔτους ὑπὲρ τῆς ζωϊκῆς καταγωγῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καταγομένου ἐκ τῶν πιθηκοειδῶν ζῴων δι' ἀνελιξεως βηθμιαίας· ἐν τούτῳ δὲ κεῖται τὸ σπουδαιότατον τῶν ἐπακολούθων τῆς γενεολογικῆς θεωρίας.

Τέλος ἐκ τῶν Γερμανῶν φιλοσόφων τῆς φύσεως ὀφείλομεν ἔτι νὰ μνημονεύσωμεν εἰδικῶς τοῦ Λουδοβίκου Βυχνέρου (Louis Büchner), ὅστις ἐν τῷ περιφήμῳ αὐτοῦ συγγράμματι τῷ ἐπιγραφομένῳ **Δύναμις καὶ ὕλη** ἀνέπτυξεν ὡσαύτως κατὰ τὸ 1855. ἔτος τὰς ἀρχὰς τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς κατὰ τρόπον πρωτότυπον, στηριζόμενος κυρίως εἰς τὰ ἀνκμφισθήτητα ἐμπειρικὰ τεκμήρια, ἀπερ παρέχουσιν ἡμῖν ἡ παλαιοντολογικὴ καὶ ἀτομικὴ τῶν ὀργανισμῶν ἐξέλιξις, ἡ συγκριτικὴ αὐτῶν ἀνατομικὴ καὶ ὁ παραλληλισμὸς τῶν διαφόρων τούτων τῆς ἀναπτύξεως σειρῶν. Ὁ Βυχνερος κατέδειξε λίαν σαφῶς ὅτι ἐκ τούτων καὶ μόνων τῶν γεγονότων ἐξάγεται ἡ ἀνάγκη κοινῆς μορφῆς προγονικῆς τῶν διαφόρων ὀργανικῶν εἰδῶν· προστίθησι δὲ ὅτι ἡ γένεσις τῆς ἀρχικῆς ταύτης προγονικῆς μορφῆς δύναται νὰ ἐξηγηθῇ μόνον διὰ τῆς αὐτομάτου γενέσεως (19).
(Ἔπεται συνέχεια.)

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΗΣ ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ

ὑπὸ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΛΩΡΟΥ

Θερμότης καὶ ὑγρὸν ἔδαφος περιοδικῶς κατὰ τὰ ἀνώτερα αὐτοῦ στρώματα ἀποξηραίνόμενον ἀποτελοῦσι τοὺς δύο παράγοντας, οἵτινες ἐπιδρῶσιν ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῶν ὑγιεινῶν συνθηκῶν τοῦ τινός, προξενοῦντες πυρετώδεις νόσους εὐθὺς ὡς τὸ ἔδαφος τύχη νὰ εἶνε μεμολυσμένον ὑπὸ τῶν παρασίτων τῶν ἐλωδῶν πυρετῶν. Τάφροι μετὰ στασίμου ὕδατος, ἐπὶ τινα χρόνον ἀποξηραίνόμεναι λίμναι, στάσιμα ὕδατα, ἔλη, περιοδικαί, διαρκεῖς πλήμμυρα προερχόμεναι ἐκ τῆς κακῆς διακανονίσεως τῆς κοίτης ποταμῶν καὶ χειμάρρων, ἀποτελματοθέντα ἐδάφη, ἐν οἷς τὸ ἔγγειον ὕδωρ εἰς τινὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἀνέρχε-

fändlicher Darstellung. Frankfurt 1855 (III. Auflage). 1867 (IX. Auflage). — Μετεφράσθη εἰς τὴν γλῶσσαν τὴν γαλλικὴν ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν: Force et matière; études populaires d'histoire et de philosophie naturelles. 4η ἔκδοσις εἰς 8ον σχῆμα. Ἐν Παρισίοις 1872.—

Τοῦ συγγράμματος τούτου ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν μετρία τὴν ἀξίαν μετάφρασις, γενομένη ὑπὸ Ἀνδρέου Π. Φαρμακοπούλου, «σπουδαστοῦ τῆς ἐν Παρισίοις Ἱατρικῆς Σχολῆς». Ἀθήνησι. 1882. Κατὰ δὲ τὴν *Ἀνάπλασι* τῆς 15. Δεκεμβρίου τοῦ 1890. (σελ. 828): «ὁ νομομαθῆς κ. Ἰ. Σκαλτσούνης ἀπὸ ἐτῶν ἤδη ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν μελέτην τῆς θρησκείας καὶ ἐπιστήμης καὶ παρατηρῶν μετὰ πόνου καρδίας τὰ κοινωνικὰ καὶ ἐθνικὰ ἐρείπια, τὰ ὅποια προεκάλεσεν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἡ εἰσαγωγὴ καὶ διάδοσις τῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν, ἐξέδοτο δίκην ἀπαντήσεως ἐμμέσου εἰς τὴν ὕλην καὶ δύναμιν τοῦ διασήμου ὑλιστικοῦ Βύχγερ τὴν «Θρησκείαν καὶ Ἐπιστήμην» αὐτοῦ, ὅπερ ἔπρεπε νὰ χρησιμεύη κάλλιστον ἐφόδιον τῆς φοιτώσης νεολαίας». Ὁ γράφων ταῦτα φησὶναι ὑπολαμβάνων ὅτι τὸ συγγράμμα του Γερμανοῦ καθηγητοῦ, «τοῦ ἀθλείου Βύχγερ» κατὰ τὸν κ. Ἰ. Σκαλτσούνην (βλ. *Ἀνάπλασι* Β', σελ. 6), ἀνῆρέθη κατ' ὀλοκληρίαν ὑπὸ τοῦ βιβλίου τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου! Ἀλλὰ πεισθῆτω ὅτι τοιαύτης ἐπιστημονικῆς μακαριότητος εἴμεθα ἔτι μακρὰν, ἀνυπολογίστως μακρὰν δυστυχῶς! Εἴθε μετὰ ἡμῖσιν ἔτι ὅλον αἰῶνα νὰ δυνηθῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ εἴπωμεν: **Ἀμνηστίας νεότητός μου καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῆς, Κύριε!** Μάλιστα δὲ οὐδὲν ἄλλο καταδείκνυσιν οὕτως ἐναργῶς τὴν ἡμετέραν ἐπιστημονικὴν καὶ λογικὴν μικρότητα, οὐδὲν ἄλλο καθίστησιν ἡμᾶς τοσοῦτο κομικοὺς πρὸ τῆς Δυτικῆς Ἐπιστήμης ὡς ἀνικάνους εἰς κατανόησιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν μεγάλων ἐπιστημόνων, ὅσον τὸ γράφειν ἀπαντήσεις ἐμμέσους εἰς τὸν Büchner ἢ ἀμέσους εἰς τὸν Darwin, ὡς ἔπραξεν ἄλλος τις τῶν ἡμετέρων λογίων. Ἀλλὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο γεγονός ὑπερέβη τῇ ἀληθείᾳ οὐ μόνον τοῦ γελοίου ἀλλὰ καὶ τοῦ καγχαστικοῦ ἔτι τὰ ὅρια. (Σημειώσις τοῦ μεταφραστοῦ.)

(18) Victor Carus, System der thierischen Morphologie. Leipzig 1853.

(19) Louis Büchner, Kraft und Stoff. Empirisch-naturphilosophische Studien in allgemein vers-